

X | 6,14a

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

PREDLOG PROSTORSKE UREDITVE SREBRNEGA BREGA
IN LENDAJSKIH GORIC

Špes Metka

Ljubljana, maj 1982

Inštitut za geografijo Univerze E.Kardelja v Ljubljani

PREDLOG PROSTORSKE UREDITVE SREBRNEGA BREGA
IN LENDAVSKIH GORIC

Naročnik: Republiški komite
za varstvo okolja in
urejanje prostora

Nosilec:
Špes Metka

Direktor:
mag. Dušan Fatur

Ljubljana, maj 1982

SREBRNI BREG

1. Osnovne geografske karakteristike

V ožjem pomenu imena predstavlja Srebrni breg ali kot ga tudi imenujejo domačini Šenkin Rob del razloženega naselja Martinje s 6 hišami oziroma razgledno točko na nadmorski višini 404 metrov.

V širšem pomenu pa raziskava vključuje območje omejeno z: avstrijsko-madžarsko-jugoslovansko tromejo, madžarsko mejo do Hodoša in Krplivnika, ki sta v tem okviru edini nacionalno mešani naselji, pa nato z Veliko Krko in Peskovskim potokom ter prečno preko gričevje, ki se ga razrezali potoki: Bezjak, Spulka, Lukaj do avstrijske meje.

Upravno zajema to območje 5 krajevnih skupnosti z 22 naselji:

- krajevna skupnost Kuzma z naselji: Kuzma, Dolič, Gornji Slaveči in Matjaševci;
- krajevna skupnost Čepinci z naselji: Čepinci, Budina, Markovci;
- krajevna skupnost Šalovci z naselji: Šalovci, Dolenci;
- krajevna skupnost Hodoš z naselji: Hodoš, Krplivnik;
- krajevna skupnost Gornji Petrovci z naselji: Ženavlje, Martinje, Gornji Petrovci, Adriјanci, Boreša, Lucova, Neradnovci, Peskovci, Stanjevci, Šulinci.

Del območja sodi h Goričkem s prodnato peščenimi slemeni zgodnje pliocenskega nasipanja, ki se v pokrajini kažejo kot enakomerno zarisana prostrana slemena in hrbti s širokimi mokrotnimi dolinami iz ilovnate prstjo. Nad ta slemena se dvigajo nekatere višje vzpetine, kot je to na primer Srebrni breg. Gozdovi pokrivajo dobro tretjino vseh površin. Na slabših tleh uspevajo predvsem borovci, v ugodnejših legah in na jugovzhodu pa tudi bukve, hrasti in gabri. Večje sklenjene površine primerne za poljedelstvo so v dolini Velike Krke med Adriјanci, Šalovci, Krplivnikom in Hodošem ter med Kuzmo in Gornjimi Slaveči, kjer kmetijske površine sledijo dolinam vodotokov. Na teh površinah prevladujejo peščeno - ilovnata tla, kjer gojijo največ pšenico, koruzo ter precej še ovsa in krompirja. Med podatki o podnebnih razmerah je potrebno izpostaviti, da je letno povprečno 2000 sončnih ur, od katerih pa večinoma odpade na jesenske mesece (oktober, september).

2. Omrežje naselij in njihove funkcije

Med naselji širšega območja Srebrnega brega so le Gornji Petrovci pomembnejše lokalno središče; imajo popolno celodnevno osnovno šolo, vzgojno varstveno ustanovo, knjižnico, zdravstveni dom z zdravnikom splošne prakse, zobozdravstveno ordinacijo in lekarno. V kraju je poleg trgovine osnovne preskrbe še trgovina pri KZ, kjer prodajajo tudi kmetijsko orodje, umetna gnojila in gradbeni material. V Gornjih Petrovcih je še obrat tekstilne industrije - Mure, ki ima velik pomen za vsa sosednja naselja, zaposluje pa pretežno mlado žensko delovno silo.

V drugo skupino sodijo naselja, ki kot središča krajevnih skupnosti opravljajo še oskrbne funkcije za več naselij, imajo popolne ali štirikazredne osnovne šole, trgovine. V to skupino naselij sodijo: Kuzma s popolno osnovno šolo, knjižnico, trgovino osnovne preskrbe;

- Šalovci s popolno osnovno šolo, kino dverano, trgovino osnovne preskrbe;
- Hodoš z nepopolno štirikazredno dvojezično osnovno šolo, trgovino, dvojezično vzgojno varstveno ustanovo in knjižnico;

Tretjo skupino naselij predstavljajo tista, ki imajo trgovino, nekatera še nepopolno osnovno šolo in tako opravljajo oskrbne funkcije za eno ali dve sosednji naselji:

- Čepinci (trgovina so izjema v tej skupini, s tem da imajo še sedež KS);
- Budinci (trgovina);
- Markovci (štirikazredna osnovna šola, trgovina);
- Dolič (trgovina);
- Dolenci (štirikazredna osnovna šola, trgovina);
- Ženavlje (trgovina);
- Martinje (trgovina);
- Adrijanci (trgovina);
- Lucova (trgovina);
- Stanjevci (trgovina).

V četrto skupino sodijo vsa ostala naselja.

Poleg Gornjih Petrovec opravlja za naselja širšega območja Srebrnega brega pomembno oskrbno funkcijo Grad z večje trgovino, zdravstvenim domom.

3. Osnovne demografske karakteristike

Osnovni demografski podatki za celotno območje kažejo na neugodne demografske trende, ki se odražajo v:

- depuplaciji: število prebivalstva je med posameznimi štetji v vseh naseljih padalo, izjema so le Gornji Petrovci, ki kažejo na stagnacijo (indeks je 96). Prvi poveljni depopulacijski val je najmočneje zajel naselja s slabo prometno povezanostjo, ki je onemogočala dnevno migracijo delovne sile v zaposlitvene centre, po drugi strani pa močno razdrobljena in slabo rodovitna zemlja ini nudila pogojev za preživljanje s kmetovanjem (Matjaševci, Gornji Slaveči, Boreča, Trčkova). V zadnjih lo letih pa je depopulacija zajela tudi naselja, ki so v prejšnjih dveh desetletjih še stagnirala (Hodoš, Dolič, Dolenci). Ob teh podatkih je potrebno opozoriti še na dejstvo, da je Goričko v času pred drugo svetovno vojno pestila velika agrarna prenaseljenost in je tako poveljno izseljevanje zmanjšalo gostoto prebivalstva na 30-50 v Hodošu, Dolencih, Budincih, Stanjevcih, Adrijancih, Šalovcih in Krplivniku, visoka gostota prebivalstva - nad 70 pa je še vedno ostala v Matjaševcih, Doliču, Kuzmi in Gornjih Slavečih. Vzoredno s padanjem števila prebivalstva je stagnirale oziroma padale tudi število gospodinjstev, vendar je ta proces bolj omiljen, vzrok za to gre iskati v manjšanju števila članov v družinah.

- stiranje prebivalstva: indeks staranja prebivalstva (razmerje med prebivalstvom starim nad 65 let in manj kot 14 let) za leti 1961 in 1978 kaže, da se je praviloma v vseh naseljih prebivalstvo zelo postaralo: manj je otrok, v vaseh je večji

Tabela 1

Kraji, kjer prebivalci naselij raziskanega območja obiskujejo trgovino, šolo in zdravnika

Naselje	Trgovina	Šola	Zdravnik
Kuzma	Kuzma	Kuzma	Grad
Dolič	Dolič, Kuzma	Kuzma	Grad
Gornji Slavči	Dolič, Kuzma	Kuzma	Grad
Matjaševci	Dolič, Kuzma	Kuzma	Grad
Trdkova	Kuzma, Dolič	Kuzma	Grad
Čepinci	Čepinci	+ Markovci (4.r.)	Gornji Petrovci
Budinci	Budinci	+ Dolenci (4.r.)	Gornji Petrovci
Markovci	Markovci	+ Markovci (4.r.)	Gornji Petrovci
Šalovci	Šalovci	Šalovci	Gornji Petrovci
Dolenci	Dolenci	+ Dolenci (4.r.)	Gornji Petrovci
Hodoš	Hodoš, Šalovci	+ Hodoš (4.r.)	Gornji Petrovci
Krplivnik	Hodoš, Šalovci	+ Hodoš (4.r.)	Gornji Petrovci
Ženavlje	Ženavlje, Hodoš, Šalovci	+ Hodoš (4.r.)	Gornji Petrovci
Martinje	Šalovci, Martinje	Šalovci	Gornji Petrovci
Gornji Petrovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci
Adrijanci	Adrijanci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci
Boreča	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci
Lucova	Lucova	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci
Neradnovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci

Naselje	Trgovina	Šola	Zdravnika
Peskovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci
Stanjevc	Stanjevc	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci
Šulinci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci	Gornji Petrovci

+ učenci po 4.razredu nadaljujejo šolanje v Šalovcih

delež ostarelih. Najizrazitejše staranje prebivalstva se kaže v naseljih: Adrijanci, Peskovci, Budinci, Matinje, Lucova. V prvih dveh naseljih je opazna še izredno velika razlika med indeksi staranja med letoma 1961 in 1978 (glej tabelo!)

- Veliko število zdomcev

Pomanjkanje delovnih mest izven agrarne dejavnosti je povzročilo tudi pospešene odhajanje na delo v tujino. Za ta del Prekmurja sta karakteristični dve obliki zdomstva: sezonsko (samo za določena sezonska dela, v glavnem v sosednji Avstriji) in redna zaposlitev v tujini.

Število zdomcev pa v zadnjih letih upada, vendar je med njimi zelo malo takih, ki se vračajo v domače naselje.

- Med aktivnim prebivalstvom še vedno prevladuje delež zaposlenih v primarnih dejavnostih in je le-ta med leti 1961 in 1971 doživel le neznamenit padec. Vzporedno s tem pa je nizek odstotek aktivnega prebivalstva zaposlenega v sekundarnih dejavnostih (terciar in kvartar sta penemarljivo slabo zastopana) in je med leti 1961 - 1971 oziroma 1978 praviloma stagniral, v nekaterih naseljih pa celo močno padel (Dolič, Matjaševci), večjo relativno rast izkazujejo le Gornji Petrovci (obrat tovarne Mura). Rezultati anketiranja iz leta 1979 so pokazali, da se tisti del aktivnega prebivalstva, ki ni zaposlen v primarnih dejavnostih, najpogosteje vozi dnevno na delo v Mursko Soboto, na drugem mestu pa sta Grad in Gornji Petrovci, neredko pa tudi čez mejo v Avstrijo (nekvalificirani delavci, gospodinjske pomočnice).

Tabela 2

Osnovni demografski kazalci

Naselja	Število prebivalstva					Indeksi gibanja števila prebivalstva					Število gospodinjstev				Indeksi gibanja štev.gospodinj.
	1953	1961	1971	1979	1981	61/53	71/61	79/71	81/71	81/53	1961	1971	1981	1981/1961	
Kuzma	623	532	500	498	470	85	93	99	94	75	121	112	112	92	
Dolič	805	679	637	646	558	84	93	101	87	69	145	140	134	92	
Gornji Slaveči	654	541	547	540	518	82	101	98	94	79	121	118	113	93	
Natjaševci	389	300	287	285	267	77	95	99	93	68	67	65	59	88	
Čepinci	776	703	588	562	534	90	83	95	90	68	150	136	130	86	
Budinci	287	256	221	196	194	89	83	88	87	67	60	60	51	85	
Markovci	561	523	463	416	414	93	88	89	89	73	116	108	104	89	
Šalovci	853	836	704	679	668	98	84	69	94	78	237	207	191	80	
Trdkova	534	448	390		305	83	87	-	78	57	106	94	81	76	
Dolenci	518	469	427	368	335	90	91	86	78	63	117	113	94	80	
Hodoš	439	465	418	348	342	105	89	83	81	77	103	97	86	83	
Krplivnik	222	208	183	170	156	93	87	92	85	70	53	48	46	87	
Ženavlje	327	300	248	200	201	91	82	80	81	61	65	56	52	80	
Martinje	254	227	222	182	188	89	97	82	84	74	58	55	46	79	
Gornji Petrovci	377	418	402	360	365	110	96	89	90	96	107	107	103	96	
Adrijanci	346	316	289	244	233	91	91	84	80	67	72	73	70	97	
Boreča	265	225	207	191	180	84	92	92	86	67	51	47	46	90	
Lucova	213	192	187	174	178	90	97	93	95	83	46	43	41	89	
Nerdanovci	298	269	237	214	203	90	88	90	85	68	58	58	51	87	
Peskovci	144	148	139	136	121	102	93	97	87	84	41	35	34	83	
Stanjevc	441	414	361	289	299	93	87	80	82	67	96	94	94	98	
Šulinci	406	360	316	311	294	88	87	98	93	72	83	77	75	90	

Tabela 3

Starostna struktura prebivalstva in indeks staranja prebivalstva

Naselja	Starostna struktura prebivalstva									Indeks staranja	
	do 14 let			15 - 64 let			nad 65 let			1961	1978
	1961	1971	1978	1961	1971	1978	1961	1971	1978	1961	1978
Kuzma	155	111	113	324	310	313	53	79	71	34	62
Dolič	223	152	133	397	416	394	59	69	82	26	61
Gornji Slaveči	180	121	120	304	360	342	53	65	75	29	62
Matjaševci	99	68	78	186	180	161	15	39	49	15	62
Čepinci	232	140	121	420	375	400	51	73	99	21	81
Budinci	75	40	31	150	147	141	31	34	33	41	106
Markovci	162	105	78	309	301	305	52	57	65	32	83
Šalovci	201	138	136	520	465	472	115	100	115	57	84
Trdkova	134	76	70	250	266	234	55	50	52	41	74
Dolenci	137	99	79	309	276	258	23	52	68	16	86
Hodoš	149	83		267	272		49	63		32	
Krplivnik	42	32		135	117		31	34		73	
Ženavlje	104	68	33	165	171	154	31	28	31	29	93
Martinje	74	47	34	130	137	111	23	38	39	31	114
Gornji Petrovci	124	39		257	133		37	21		30	
Adrijanci	83	53	38	204	187	169	29	47	66	34	173
Boreča	76	37	32	128	140	145	21	30	28	27	87
Lucova	41	44	33	123	117	113	28	26	37	68	112
Nerđanovci	69	48	43	173	154	144	27	32	35	39	81
Peskovci	34	26	15	92	91	89	27	22	24	64	160
Stanjevci	97	59	47	261	245	228	56	57	55	57	117
Šulinci	122	80	69	200	203	213	38	32	37	31	53

novo

Aktivno prebivalstvo v primarni in sekundarni dejavnosti, število zdomcev ter število gradenj med leti 1968 - 1978

Naselja	Število gospodinjstev			Indeks gibanja štev. gospodinjstev 1981/1961	Število aktivnega prebivalstva		Število aktivnega preb. v primar. dejavnosti		Število aktivnega preb. v sek. dejav. zdomcev			Novogradnje med leti		
	1961	1971	1981		1961	1971	1961	1971	1961	1971	1978	1971	1976	68 - 78
Kuzma	121	112	112	92	329	355	274	248	14	7	8	56	26	19
Dolič	145	140	134	92	414	433	337	303	37	7	17	98	33	15
Gornji Slaveči	121	118	113	93	301	378	253	265	15	6	10	95	52	17
Matjaševci	67	65	59	88	175	199	153	146	17	6	5	45	19	7
Čepinci	150	136	130	86	452	424	412	343	10	3	14	71	24	13
Budinci	60	60	51	85	177	168	167	134	1	4	5	28	1	10
Markovci	116	108	104	89	338	338	296	258	7	4	10	52	9	7
Šalovci	237	207	191	80	576	495	486	370	24	14	26	64	32	16
Trdkova	106	94	81	76	305	314	278	248	8	4	8	53	29	5
Dolenci	117	113	94	80	312	322	282	244	2	1	8	63	33	13
Hodoš	103	97	86	83	269	290	224	187	12	5	17	83	3	12
Krplivnik	53	48	46	83	154	142	134	112	6	2	5	27	9	3
Ženavlje	65	56	52	80	178	197	160	143	5	3	7	47	35	12
Martinje	58	55	46	79	143	165	131	138	0	1	10	17	20	2
Gornji Petrovci	107	107	103	96	268	285	207	200	8	11	27	25	3	15
Adrijanci	72	73	70	97	215	221	189	168	11	4	4	30	12	10
Boreča	51	47	46	90	140	101	131	133	8	2	4	23	24	5
Lucova	46	43	41	89	147	135	135	102	1	3	8	27	16	5
Nerdanovci	58	58	51	87	179	172	147	132	8	7	8	24	18	4
Peskovci	41	35	34	83	106	96	93	73	0	1	5	16	15	3
Stanjevc	96	94	94	98	271	288	234	242	11	2	21	36	12	11
Šulinci	83	77	75	90	210	222	188	165	6	5	5	39	26	15

Tabela 5

Gibanje števila prebivalstva in gospodinjstev po krajevnih skupnostih

Krajevna skupnost	1953			1961						1971					
	Št. gosp.	Povpr. št. čl. gospod.	Štev. preb.	Štev. preb.	Štev. gospod.	Povpr. št. čl. gospod.	K	M	D	Štev. preb.	Štev. gospod.	Povpr. št. čl. gospod.	K	M	D
Čepinci	342	5	1624	1482	326	5	238	73	15	1272	304	4	246	51	7
Gornji Petrovci	715	4	3071	2869	685	4	488	155	42	2608	645	4	458	123	64
Hodoš	164	4	661	673	156	4	97	40	19	601	145	4	104	22	19
Kuzma	494	5	2471	2052	454	5	285	145	24	1971	435	5	286	99	50
Šalovci	356	4	1371	1305	354	4	265	58	31	1131	320	4	219	58	43

4. Kmetijstvo

Širše območje Srebrnega brega, kki zavzema SZ del Goriškega v glavnem nima ugodnih pogojev za kmetijstvo. Vzroke za to pa moramo iskati v naravnih faktorjih (sleba prst) kot tudi v družbeno-historičnih (velika razdrobljenost posesti - posledica ogrskega dednega prava).

Za trajno kmetijsko uporabo so primerna le območja v dolinah goriških vodotokov (okoli Kuzme) ter ob Veliki Krki (med Krplivnikom in Hedešem ter med Šalovci in Adrijsanci).

V teh treh otokih intenzivnejše kmetijske produkcije so tudi katastrske občine z večjim deležem njivskih površin (Kuzma 48%, Gornji Slaveči 47%, Adrijsanci 34%, Gornji Petrovci 33%, Šalovci, Peskovci, Krplivnik). Po drugi strani pa v gričevnatem svetu izstopajo katastrske občine z visokim deležem gozdov (Dolič 61%, Matjaševci 53%, Trdkova 57%). Vinogradi in sadovnjaki pokrivajo manjši del površin in so praviloma le okoli hiš.

Po podatkih iz ankete (iz leta 1979) je sklepati, da je opuščanje kmetijskih površin v teh naseljih le redak pojav, vzrok pa je praviloma v ostareli kmečki delovni sili, mnogo njiv na robu gozdov pa opustijo zaradi škode, ki jo napravi divjačina. Med leti 1953 in 1979 sta ozelenjevanje in ogozdovanje najpogostejši obliki spreminjanja izrabe tal v teh katastrskih občinah.

Kmetijstvo je še vedno pretežno polistrukturno; specializacija v te kraje prihaja šele v zadnjih letih in to v živinorejo (zbi-ralnice mleka so v Gornjih Petrovcih, Adrijsancih, Peskovcih, Starjevcih), ter ob koperaciji s KZ in večjemu povpraševanju KIK Pomurke. V zadnjih letih so se nekateri kmetovalci uspešno specializirali v gojenje jagodičevja.

Tabela 6

Kmetijske površine po katastrskih občinah

KO	Površina (ha)	Povprečna velikost parcel 1979	Spreminjanje izrabe tal 53/79	Delež površin po letu 1979 Zemljiške kategorije								
				Njive	Travniki	Sadevnj.	Vinogr.	Vrt	Pašniki	Gozdovi	Močvirja	Herodovit.
Hodoš	1253	31,70	močno ogozdovanje	29,4	19,6	0,6	0,5	-	1,7	44,2	-	3,8
Dolenci	772	-	močno ogozdovanje	28,0	22,7	2,8	0,2	-	2,9	38,9	-	4,4
Budinci	617	19,90	močno ozelenjevanje	24,4	20,3	2,4	0,3	-	6,2	42,7	-	3,7
Markovci	817	42,22	močno ogozdovanje	30,0	20,3	3,3	0,5	-	4,3	37,4	0,04	4,1
Čepinci	918	23,82	močno ogozdovanje	30,4	15,1	3,4	0,4	-	6,0	41,3	-	3,5
Lacova	266	12,91	močno ogozdovanje	35,6	19,0	4,6	0,7	-	2,3	32,7	-	5,1
Neradnovci	407	22,09	izrazito ogozdovanje	26,4	10,2	4,7	0,3	-	2,6	52,3	-	3,5
Martinje	327	21,99	močno ogozdovanje	25,2	11,6	5,9	0,4	-	2,1	51,3	-	3,4
Boreča	350	19,56	močno ogozdovanje	26,9	11,2	4,9	0,4	-	1,5	50,7	-	4,4
Ženavlje	353	18,30	močno ogozdovanje	30,5	13,5	4,0	0,5	-	1,4	45,9	-	4,3
Šutinci	563	17,53	močno ogozdovanje	28,2	15,6	3,5	0,4	-	1,3	46,9	-	4,0
Stanjevci	668	12,95	močno ogozdovanje	29,3	15,6	3,5	0,9	-	2,0	43,0	-	5,6
Gornji Petrovci	537	15,62	močno ogozdovanje	33,3	19,6	6,0	1,3	-	2,3	31,1	-	6,4
Adrijanci	529	12,7	izrazito ozelenjevanje	33,8	21,3	3,2	0,9	-	2,2	33,7	-	4,9
Peskovci	378	-	močno ogozdovanje	29,9	23,9	2,9	0,9	-	1,2	36,3	-	5,0
Šalovci	1533	20,15	izrazito ogozdovanje	29,1	26,8	2,0	0,5	-	2,9	34,3	-	4,3
Krplivnik	561	19,23	izrazito ogozdovanje	30,9	21,9	1,1	1,1	-	5,3	36,3	-	3,5
Matjaševci	341	32,76	močna intenzifikacija	28,4	9,4	2,4	0,2	-	2,4	53,5	-	3,7
Dolič	610	36,25	omiljeno ogozdovanje	24,7	6,5	1,3	0,5	-	2,6	60,8	-	3,4
Kuzma	364	18,17	izrazita urbanizacija	48,4	17,4	2,3	-	-	3,2	20,2	-	8,5
Gornji Slaveči	427	29,35	močna urbanizacija	47,4	16,7	4,4	0,1	-	4,0	21,4	-	5,9
Trdk	502	32,49	izrazita intenzifikacija	26,2	7,5	0,6	-	6,3	56,6	56,6	-	2,7

Obrtniki po naseljih (1980)

Naselja obrniki																								
	lončar	avtomehanik	instalater	kovin.	finomeh.	servis	kovadž	mizarstvo	tapetnik	sidar	tekstil	alinar	oljar	slastičar	plastika	papir-gal.	gostinstvo	avtoprevoznik	kmet.usluge	fotograf	frizer	cvetličar	čevljar	
I I	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d	r	d
Kuzna	1										1	1		1			3	3	1		1			
Dolič								1									1	1	1					
Gornji Slav- či							1		1			1					2		1	1				
Matjaševci							1																	
Trdkova																		1						
Čepinci																				1				
Budinci																				1				
Markovci				1				1		1				1						1				
Šalovci							1			1			1											
Dolenci																		1		1				
Hodoš				1													1			1				
Krplivnik								1									1			1				
Žensvlje																								
Martinje																	1							
Gor.Petrovci	1		1							1	1		1	1			2	2				1		
Adrijanci				1																2				

(nad.)

Haselja
obrtniki

	lončar	avtomehaničnik	inštalater	kovin.	finomeh.	servis	kovnač.	mizarstvo	tapetnik	zidar	tekstil	mlinar	oljar	slučničar	plastika	papir.gal.	gostinstvo	avtoprevoznik	kmet.usluge	fotograf	frizer	cvetličar	čevljar	
Boreša								2	1															
Lucova																								
Neradnovci										1														2 1
Peskovci			1 1																					2
Stanjevc													1				2							1
Šulinci							1			2 1				1										1

+ r je redna dejavnost

d je dopolnilna dejavnost

5. Prometna opremljenost

- Cestno omrežje

Na celotnem območju sta dva kraka regionalnih ceste, ki sta tudi asfaltirana:

- prvi vodi iz Murske Sobotice preko Gornjih Petrovec, Šalovec do Hodoša oziroma mednarodnega mejnega prehoda z Madžarsko;
- drugi pa iz Murske Sobotice preko Cankove, Jurija do mejnega prehoda pri Kuzmi in je nato še del poti do naselja Kuzma neasfaltirana.

Asfaltna cesta povezuje še Kuzmo in Gornje Slaveče, ostale poti na širšem območju Srebrnega brega pa so še makedonske.

Razen Tralkove, Matjaševca in Kuplivnika imajo vsa ostala naselja avtobusne povezave z Mursko Sobotico z rednimi oziroma delavskimi avtobusi.

Komunikativnost posameznih območij med seboj in s krajem zaposlitve oskrbe ali šolanja je v največji meri odvisna od razširjenosti in funkcionalnosti cestnega omrežja.

Po družbenem planu občine Murska Sobotica za obdobje 1981-1985 je predvideno, da se bo modernizacija cest v najširšem obsegu opravila ravno v območju Srebrnega brega, in si s izboljšavo komunalne infrastrukture obetajo tudi izboljšanje življenjskih pogojev prebivalcev ter naselij ter s tem preprečevanje padanja števila prebivalstva.

Na raziskanem širšem območju Srebrnega brega sta tudi dva mednarodna mejna prehoda:

- Kuzma (z Avstrijo)
- Hodoš (z Madžarsko).

Podatki za zadnja tri leta (1979, 1980 in 1981) kažejo na to, da sta se tako mednarodni, kot obmejni promet zmanjševala iz leta v leto.

Krajevni prehod Kuzna ima letno povprečno trikrat večji mednarodni in tudi obmejni promet, promet motornih vozil pa je pri Kuzni približno 8x večji (tabela!)

- Železnica

Po ukinitvi železniške proge do Hodoša, je celotno območje ostalo brez železniške proge.

V družbenem planu za obdobje med 1981-1985 je poudarjeno, da bo potrebno sa pospešitev tovarnega, potniškega in malčobnojnega prometa določiti trase in rezervirati zemljišče za železniško progo na relaciji Murska Sobota - Mačkovci - Srebrni breg - St.Gothard (Madžarska).

Iz študije železniške povezave med ZR Madžarsko in SR Slovenijo s progo Ormož-Murska Sobota-St.Gothard, ki jo je izdelal 1981 Prometni inštitut ŽG Ljubljana je razvidno:

Predvidena proga na relaciji Murska Sobota - Martinje bo imela poleg malčobnojnega še lokalni potniški promet, kar bi sa ta del Goriškega pomenilo ugodno prometno povezavo s središčem. Iz te študije je razvidno, da naj bi imelo po eni varianti Martinje skupno obzajno postaje. Ob vsen tem pa je sa to območje najpomembnejši predlog, da bi v lokalnem potniškem prometu vozili motorni vlaki na relaciji Murska Sobota - Martinje s postanki v vseh naseljih ob progi.

Tabela 8

Promet potnikov v mednarodnem in obmejnem prometu na mejnih prehodih Kuzma in Hodoš v letih 1979, 1980, 1981

1979	mednarodni	obmejni
<u>Kuzma</u>	626.582	226.798
Hodoš	43.514	19.507
1980		
<u>Kuzma</u>	401.217	123.414
Hodoš	35.511	19.620
1981		
<u>Kuzma</u>	349.994	84.402
Hodoš	32.841	18.757

Promet motornih vozil

1980	
<u>Kuzma</u>	172.823
Hodoš	16.242

1981	
<u>Kuzma</u>	140.067
Hodoš	17.811

6. Možnosti za rekreacijo

Gozdnato Goričko predstavlja potencialno območje za razne vrste rekreacije:

a) območje primerno za gradnjo sekundarnih bivališč (tipa vikend in vinske kleti). Po družbenem planu je gradnja vikendov ali vinskih kleti dovoljena v okolici Gornjih Petrovec. Po anketi iz leta 1979 povzema, da so v okolici tega in sosednjih naselij že več opuščenih hiš in vinskih kleti spremenili v sekundarna počitniška bivališča;

b) lov

Lov in ribolov sta hkrati gospodarski in rekreacijski dejavnosti, ki imata izrazit naravovarstveni pomen.

Naravni pogoji, agrarna pokrajina ter drugi šinitelji nudijo odlične pogoje za vzgojo nizke divjadi. Lovni turizem je še danes v Pomurju devizno zelo uspešen. S kompasovim gojitvenim loviščem v Gornjih Petrovcih se se zmožljivosti za vajeje komercialne divjadi zelo povečale. Obstoječi lovni fond pa se tudi sprti obnavlja.

c) izletniški turizem

Možnosti za izletniški turizem so dvojne:

- v povezavi s večjimi turističnimi kraji in objekti v Prekmurju kot dodatna ponudba stacionarnega turizma (Radenci, Moravci),
- izleti za prebivalce bližnjih urbanih središč (tudi preko meje).

Možnosti za izletniški turizem so v:

- gobarjenju, ki postaja iz leta v leto bolj priljubljena rekreativna oblika,
- sprehodi po gozdevih in tipični agrarni pokrajini, vendar je potrebno tu opozoriti, da turiste ne privlačijo opuščene zaraščene kmetijske površine in na pol porušena gospodarska poslopja,
- ogledi naravnih in kulturnih zgodovinskih spomenikov.

V širšem območju Srebrnega brega sodijo med tovrstne znamenitosti:

- Šalovski breg, kjer rastejo pomembne gozdne združbe ter ga zato predlagajo za študijsko raziskovalni botanični objekt,
- ostanki starih naselbin v Dolencih, Markovcih in Gornjih Petrovcih,
- gomila v Boreči, Hodošu in Ženavlju,
- grobišče v Gornjih Petrovcih in Hodošu,
- najdišče kamnite sekire v Boreči, Čepincih, G. Petrovcih,
- cerkve v Boreči, Budincih, Gornjih Petrovcih, Hodošu, Kuzmi,
- leseni zvonik v Šalovcih.

V posebne skupine krajevnih znamenitosti sodijo tudi tipični prekmurski obrtniki:

- lončarji v Kuzmi,
- oljar v Šalovcih, Stanjevcih in Gornjih Petrovcih,
- mlinar v Gornjih Slavečih.

d) Stacionarni turizem za to območje nima posebnega pomena, možen pa bi bil v povezavi s predhodnimi oblikami rekreaciji.

e) Transitni turizem je enako kot stacionarni manj pomemben, v perspektivi bi lahko pridobil na vrednosti le ob odprti meji.

Za sedaj dve obliki turizma so v širšem območju Srebrnega brega tudi omejene prenočitvene zmogljivosti (penzion Čarda v Hodošu in penzion Dom na Goriškem v Petrovcih).

7. Konceptcija razvoja v prostoru

Poleg teh poglavitnih izhodišč pa je za nastavitve določnejše konceptije poselitve potrebno upoštevati še nekatera konkretna izhodišča več ali manj specifična za naše območje:

- fizične možnosti oziroma omejitve v prostoru kar nam že v sklopu širše razpore obstoječih trendov ne povzročajo bistvenih konfliktov,
- možnosti dostopnosti in medsebojnih povezav naselij v omrežju naselij,
- priprava stavbnih zemljišč z možnostjo njihove komunalne ureditve ter cene glede na optimalne velikosti kompleksov, naravne danosti in možnost etapnega urejevanja,
- sedanja razpore omrežja naselij in njihova opremljenost s proizvodnimi, oskrbnostoritvenimi in družbenimi funkcijami,
- možnosti za ustrezno sanacijo sedanjih zelo neuravnovešenih migracijskih gibanj znotraj ruralnega prostora (vzhodno Goričko),
- ugodnosti sistema poselitve, ki bi bil primeren iz narodno-obrambnih vidikov.

V politiki poselitve po policentričnem konceptu pa je pomembno, da se struktura posebnostnih lokalnih centrov izpopolnjuje v celotnem spektru do določenih nivojev, da omogoča čim ugodnejše in kvalitetne pogoje bivanja za vse svoje in prebivalce svojega gravitacijskega zaledja. Lokalni centri kot se v omrežju naselij že izražajo, se od ostalih naselij še najbolj razlikujejo le v tem, da so se v njih licirale razne družbene in storitvene dejavnosti (trgovina, šolstvo, varstvo ipd.), manj pa se v večino od njih koncentrirajo prebivalstvo.

S tako politiko koncentracije potencialno mobilnega prebivalstva iz gravitacijskih območij v njihove lokalne centre in odpiranjem delovnih mest, bi se kvalitetneje in funkcionalneje razvijala še tretja faza policentričnega razvoja to je odnos lokalnih središč kot potencialnih polurbanih centrov do njihovega ruralnega okolja. Seveda pa je tudi v kmečkih naseljih nujno zagotavljati enakovredne pogoje bivanja s storitvami, ki so sato najmanjše.

- V centrih, ki so teritorialno oddaljeni od občinskega središča bo poleg dokaj zadovoljivo reševane mreže družbenih, manj oskrbnih in storitvenih dejavnosti, potrebno pripravljati (tudi komunalno) naseljišča za manjše zaposlitvene obrate in usmerjeno individualno delavsko zazidavo (manjši kompleksi), ki bi se naj razen nadomestnih gradenj, koncentrirala v opremljenejših in dostopnejših centrih - tudi za delavce, ki dnevno migrirajo v Mursko Soboto. Taki centri so: Čankova, Rogoševci - Jurij, Grad, Gornji Petrovci, Mačkovci, Prosenjakovci ter v določenih pogledih Pacenci. Na teh območjih bo predvsem zaradi večjih razdalj potrebno razprševati oskrbo po podeželskih naseljih, ki bi relativno v največji meri zadrževala kmetijski značaj;
- v smislu kvalitetnejšega bivalnega okolja za tiste strukture prebivalcev, ki v tako okolje spada - to je za kmete in njihovo dejavnost. Pri tem je računati, da bo na Goričkem še nadalje v teh naseljih velika večina prebivalcev kmetov z ustrežno še ustaljenimi in razvijajočimi se gospodarskimi potenciali svojih kmetij; v ravninskem delu pa bo v teh naseljih prevladovala mešana struktura prebivalstva vendar pa bo kmečka dejavnost in predvsem usmerjene kmetije v delih naselij, ki ne bodo posebej namenjeni za kompleksno delavsko zazidavo, imela absolutno prioriteto razvoja;
- glede na število in koncentracijo prebivalstva bo potrebno tudi v teh naseljih izpopolnjevati mrežo oskrbe in storitev;
- predvsem na Goričkem je za funkcioniranje zastavljenega policentričnega razvoja potrebno za relacije lokalni centri - naselja njihovega gravitacijskega zaledja občutno izboljšati komunikacijske omrežje;
- pogoje stanovanja je potrebno spričo zastarelega in neustreznega stanovanjskega fonda izboljševati s prenovo in nadomestno gradnjo stanovanj, čim manj pa s novogradnjami (na novih lokacijah) - predvsem na Goričkem, medtem, ko pa v ravninskem (predvsem jugovzhodnem delu) spričo velikih potreb ne bo možno vseh novogradenj usmerjati v izbrane urbanizirajoče se centre ali urbanizirane območje mesta M.Sobota z okolico;
- z diferenciacije in selekcije med kmečkimi in nekmečkimi gradnjami bo lažje ohranjovati in vključiti v harmonično celoto z okoljem grajene strukture poselitvenih območij.

Seznam tabel

Stran

1. Kraji, kjer prebivalci naselij raziskanega območja obiskujejo trgovino, šole in zdravnika.....	4
2. Osnovni demografski kazalci.....	6
3. Starostna struktura prebivalstva in indeksi staranja prebivalstva	7
4. Aktivno prebivalstvo v primarni in sekundarni dejavnosti in število zdomecev ter število novogradenj med leti 1968 - 1978	8
5. Gibanje števila prebivalstva in gospodinjstev po krajevnih skupnostih	9
6. Kmetijske površine po katastrskih občinah	11
7. Obrtniki po naseljih (1980)	12
8. Promet potnikov v mednarodnem in obmejnem prometu na mejnih prehodih Kusma in Hodoš v letih 1979, 1980, 1981 ...	13

LENDAVSKE GORICE

1. Osnovne geografske karakteristike

Lendavske gorice ob spodnjem toku Ledave, Krke in Kobiljskega potoka pomenijo osameli odrastek prekmurških goric. Zgrajene so iz pliocenskega laporja, ilovice ter peška, njihovo vznožje pa pokriva pleistocenska ilovica. Pobočja Lendavskih goric so precej strma, južne in jugozahodne široke prisojne terase pokrivajo vinogradi, v osojnih grapah pa je večinoma nizek gozd z akacijo ter nekaj sadovnjakov, gozd pa je tudi na prisojnih, bolj strmih pobočjih, do meje termalnega pasu. Sklenjene gozdne površine so že na slemenu goric, ki sega med 250-300 metri nadmorske višine in kjer poteka tudi državna meja. Prisojna, vinogradniška pobočja imajo letno od 1960 - 1950 ur sončnega obsevanja.

Lendavske gorice z naseljema: Lendavske gorice in Dolgovaške gorice, ki sestavljata krajevno skupnost Gorice pa so za razliko od ostalih katastrskih občin v Prekmurju, kjer^{je} praviloma eno naselje ena KO, razdeljene med več katastrskih občin in tako podatki na nivoju teh enot ne kažejo jasne podobe.

2. Centralno funkcijo za prebivalce Lendavskih goric v celoti opravlja Lendava s svoje široko mrežo trgovin, z zdravstvenim domom, lekarno in s popolno dvojezično osnovno šolo, s srednjimi šolami in velikimi možnostmi zaposlitve v sekundarnih, kakor tudi terciarnih in kvartarnih dejavnostih.

3. Osnovne demografske karakteristike

Osnovni demografski podatki kažejo na veliko razliko med obema naseljema: medtem ko se je število prebivalstva v Dolgovaških goricah med leti 1953 in 1981 zmanjšalo za plovico, pa je v Lendavskih Goricah stagniralo oziroma v zadnjih 10 letih je začelo celo naraščati. Enake trende nakazujejo tudi podatki o številu gospodinjstev. Razlika med obema naseljema je še v

indeksu staranja. Med leti 1961 in 1978 se je sicer delež starejšega prebivalstva na račun otrok povečal v obeh naseljih, le da je ta razlika v Dolgovaških goricah še večja. V celoti vzeto pa sta oba indeksa staranja razmeroma neugodna, saj je še vedno več otrok do 14 let kot prebivalstva starega nad 65 let.

Med aktivnim prebivalstvom se jih v Lendavskih goricah le še dobra tretjina ukvarja s primarnimi dejavnostmi, v Dolgovaških goricah pa nekaj več kot polovica. Za razliko od naselij Srebrnega brega pa je opazno visok delež zaposlenih v sekundarnih dejavnostih in večina od teh v industrijskih obratih Lendave. Nasploh neposredna bližina občinskega središča s precej polistrukturno ponudbo zaposlitve ugodno vpliva na demografske trende v Lendavskih goricah.

4. Kmetijstvo

Kot smo omenili že v uvodnem poglavju, so podatki o strukturi izrabe površin pogojno uporabni za Lendavske gorice, saj kar 4 KO vključujeje tudi del Lendavskih goric, med njimi je tudi KO Lendava s kar 16% nerodovitnih površin na račun mesta (glej tabelo!).

Za vse 4 KO pa je značilna še velika razdrobljenost posesti in s tem povezane zelo majhne povprečne velikosti parcel.

Število čistih kmečkih gospodinjstev se je med leti 1961 in 1971 zmanjšalo za 25%, enako tudi število mešanih gospodinjstev, povečalo pa se je število delavskih. V Dolgovaških goricah je okoli 60% zemlje v lasti kmečkih gospodinjstev in le 25% v lasti mešanih, v Lendavskih Goricah pa samo še 40% v lasti kmečkih in 60% mešanih gospodinjstev.

Tabela 1

Kraji, kjer prebivalci naselij raziskanega območja obiskujejo
trgovino, šola in zdravnika

Naselje	Trgovina	Šola	Zdravnik
Lendavske Gorice	Lendava	Lendava	Lendava
Dolgovaške Gorice	Lendava	Lendava	Lendava

Osnovni demografski kazalci

Naselja	Število prebivalstva					Indeksi gibanja števila prebivalstva					Število gospodinjstev			Indeksi gibanja štev. gospodinjstev 1981/1961
	1953	1961	1971	1979	1981	61/53	71/61	79/71	81/71	81/53	1961	1971	1981	
Lendavske gorice	483	475	432	488	456	98	90	112	105	94	139	131	149	107
Dolgovaške gorice	677	607	463	437	337	89	76	94	72	49	176	132	110	102

Starostna struktura prebivalstva in indeks staranja prebivalstva

Naselja	Starostna struktura prebivalstva									Indeks staranja	
	do 14 let			15 - 64 let			nad 65 let			1961	1978
	1961	1971	1978	1961	1971	1978	1961	1971	1978	1961	1978
Lendavske gorice	150	90	70	295	293	321	30	48	47	20	67
Dolgovaške gorice	199	100	79	355	298	293	51	62	68	25	86

Aktivno prebivalstvo v primarni in sekundarni dejavnosti, število zdomcev ter število novogradenj med leti 1968 - 1978

Naselja	Število gospodinjstev			Indeks gibanja štev.gospodinjstev 1981/1961	Število aktivnega prebivalstva		Število aktivnega preb. v primar.dejavnosti		Število aktivnega preb.v sek.dejav.			Število zdomcev		Novogradn. med leti 68 - 78
	1961	1971	1981		1961	1971	1961	1971	1961	1971	1978	1971	1976	
Lendavske gorice	139	131	149	107	252	236	144	95	48	76	45	39	30	20
Dolgovaške gorice	176	132	110	62	303	303	160	144	68	82	84	55	10	11

Gibanje števila prebivalstva in gospodinjstev po krajevnih skupnostih

Krajevna skupnost	1953			1961			1971			Povpr.					
	Štev. gospod.	Povpr. št. čl. gospod.	Št. preb.	Štev. preb.	Štev. gosp.	Povpr. št. čl. gospod.	K	M	D	Štev. preb.	Štev. gospod.	Povpr. št. članov gospod.	K	M	D
Gorice pri Lendavi	326	4	1160	1082	315	3	100	148	67	895	263	3	75	102	86

Opuščanje kmetijskih površin na območju Lendavskih goric je zanemarljivo malo.

Poleg vinogradništva, ki je osnovna produkcija za trg, je kmetijstvo v glavnem še zelo polistrukturano.

5. Komunalna in prometna opremljenost

Komunalna ureditev Goric je na sorazmerno nizki stopnji. Razvoj bi prav gotovo bilo potrebno usmeriti v izpopolnjevanje komunalnega standarda.

Slaba je tudi prometna povezanost, že rednih avtobusnih povezav z Lendavo ni, ravno tako pogrešajo tudi telefonske priključke. Iz Lendave pelje v Lendavske gorice le do razgledišča Svete Trojice vinska cesta.

6. Turistično rekreativne možnosti Lendavskih goric

Gorice predstavljajo s svojimi objekti in s krajevno visoko kulturno vrednost, za katere je pomembno in le, da se ohrani ampak jo velja intenzivneje uporabljati v rekreacijsko-počitniške namene. Obrobna lega ali razmeroma zaprti meji, oddaljenost od večjih centrov in pomanjkanje objektov za stacionarni turizem so pogojevali razmeroma omiljen krog uporabnikov.

Turistični rekreativni pomen Goric se kaže v:

- uvajanju kmečko-vinogradniškega turizma,
- povezovanju s sosednjimi zdraviliško turističnimi centri (Moravci, Radenci, Petišovci),
- spreminjanju nekdanjih vinskih kletí v sekundarna počitniška bivališča,
- izletnišk i turizem pa bi zahteval več manjših tipičnih lokalov ob vinski cesti čez Gorice.

Tabela 6

Kmetijske površine po katastrskih občinah

KO	Površina (ha)	Povprečna velikost parcel 1979	Spreminjanje israbe tal 53/79	Delež površin po letu 1979 Zemljiške kategorije								
				Njive	Travniki	Sadovnj.	Vinogr.	Vrt.	Fašn.	Gozdovi	Močvirja	Neorodovitna
Dolina	669	15,82	močna intenzifikacija	40,6	17,3	3,4	9,8	-	5,6	17,5	0,3	5,3
Čentiba	736	11,84	močno ogozdovanje	32,9	18,0	4,4	13,0	-	0,5	24,0	-	7,0
Lendava	1351	15,82	močna urbanizacija	34,5	26,0	2,5	3,5	-	2,7	5,7	-	16,2
Dolga vas	1454	19,88	močno ozelenjevanje	26,3	25,4	1,9	4,9	-	4,2	30,6	-	6,5

Tabela 7

Obrtniki po¹⁰ naseljih (1988)Naselja
obrtniki

	lončar	avtomehaničar	instalater	kovin.	finomeh.	servis	kovac	mizarstvo	tapetnik	sidar	tekstil	malinar	oljar	slasličar	plastika	papir.gal.	gostinstvo	avtoprevoznik	kmetske usluge	fotograf	frizer	cvetličar	čevljar		
Londavske Gorice							1							1			1	1	1	1					
Dolgovaške Gorice																									

+ r = redna dejavnost

d = dopolnilna dejavnost

Tabela 8

Promet potnikov v mednarodnem in obmejnem prometu na mejnih prehodih Dolga vas v letih 1979, 1980, 1981

<u>1979</u>	mednarodni	obmejni
Dolga vas	402.380	61.135

<u>1980</u>		
Dolga vas	384.557	66.556

<u>1981</u>		
Dolga vas	338.991	97.143

Promet motornih vozil

<u>1980</u>	
Dolga vas	116.310

<u>1981</u>	
Dolga vas	144.481

Ugotovimo lahko, da je treba nove gradnje v starih vaseh uskladiti z obstoječim stavbnim tkivom. Takoj pa je treba poudariti, da ne gre za prilagajanje, saj ne zahtevamo gradnje v starih materialih in oblikah, marveč novo kvalitetno arhitekturo, ki bi morala povzeti vse pozitivne karakteristike regionalne (subpanonske) arhitekture. V najširšem okviru lahko govorimo o novi izrabi starih domačijskih shem (načel), o spoštovanju višinskih in fasadnih linij in o upoštevanju tradicionalnih razmerij med ostencem in odprtini. Kot izredno pomembno konstanto pa moramo podčrtati - izbor lokacij - gradbene parcele ob komunikacijah ali v prazninah med vrstami hiš, bi morale v načelu ohranjati obliko, smer in velikost najpogostejšega parcelnega tipa v naselju. Iz tega vidika se nam varstvo naselbinskih jeder kaže kot akcija, usmerjena v funkcionalno in likovno sanacijo vsakdanje okolja. Po drugi strani pa gre tudi za sistem določil, ki jih je mogoče izvajati brez materialnih vlaganj, pač kot bistveno sestavino urbanističnih redov za posamezna naselja.

Skromne prostorske (in arhitekturne) kvalitete v mnogih primerih pričajo o pretanjenem posluhu preprostih graditeljev, ki so se znali odzvati stilnim stremljenjem časa. Zato je v razmeroma skromnem okolju nastalo nekaj presenetljivo originalnih rešitev, ki uvrščajo tudi arhitekturo lesenih in z blatom ometanih domačij med pomembne likovne pojave.

Novi kleti bo možno še naprej razvijati v območjih, ki so za to namenjena. Iz tega so seveda izvzeta zaščitena omrežja ter slemena goric, ki so prav tako podvržena najstrožjemu režimu krajinske zaščite. Prav tako ne bo možno več zidati na področjih nad mestom, kajti s sedanjo stopnjo gradnje so že domala ogrožena.

Med znamenitostmi za izletniški turizem je poleg značilne vinogradniške pokrajine s tipičnimi vinskimi kletmi potrebno opozoriti še na:

- Sveto Trojico, kjer hranijo mumijo bojevnika Hadika iz leta 1603,
- Novi Tomaž, spomenik slovenskega ljudskega stavbarstva,
- klet Miška Krajca in Trajbarjeva klet, ki sta spomenika revolucije,
- v bližini je še Bzekovniško jezero.

7. Konceptije razvoja v prostoru

Glede na upoštevanje obstoječega stanja bi bilo za območje Lendavskih goric postaviti naslednje osnovne cilje:

- še naprej razvijati vitalizacijo tega območja s smiselnim intenziviranjem njene osnovne dejavnosti - vinogradništva, pri tem pa poiskati take oblike te vitalizacije, ki bodo upoštevale drugi osnovni cilj razvoja tega območja, ohranitev specifične kulture dediščine, ki se ohranja v tem prostoru, to je ohranitev arhitekturnih zasnov (arhitekturnih spomenikov),
- intenzivnejše povezati to območje z njegovim ožjim in širšim zaledjem, predvsem z večjimi naselji v Prekmurju in Slovenskih goricah. Maribor ne bi smel biti izključen iz te povezave.
- tesnejšo komunikacijsko povezavo je treba vzpostaviti tudi z nekaterimi organizacijami združenega dela na tem območju, in to zlasti s tistimi, ki se zaradi možnosti potrošnje produktov tega področja in pa tipa proizvodnje, ki lahko zadovoljuje prebivalstvo Lendavskih goric, z njimi smiselno ekonomsko povezujejo;

V teh zvezah je treba izkoristiti vse prednosti, ki jih dajejo novi načini povezovanja s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori,

- na ta način bi bilo mogoče uresničiti enega osnovnih ciljev razvijanja tega območja, opreti se na interese njegovih prebivalcev in jih povezati z interesi občanov v drugih delovnih, samoupravnih in družbeno političnih skupnostih.

Če upoštevamo, da sedaj prevladujejo na tem območju individualni vinogradniki, ki so v precejšnji meri zaposleni drugje, vinograde pa obdelujejo sami ali s pomočjo svojih družin, bi se bilo tudi tu smiselno odločiti za povezavo dosedanje tradicije z novimi tokovi, z novimi smermi. Posedanje izkušnje nam kažejo, da kakršnokoli prisilno vključevanje kmetijskih proizvajalcev v višje oblike organizirane proizvodnje nima pozitivnih ekonomskih in političnih učinkov. K temu bi dodali še, da zmanjšanje in prenehanje izseljevanja v tej regiji kaže, da se tamkajšnje prebivalstvo stabilizira na svojem področju. Torej lahko sklepamo, da so občani dobili perspektivo v regiji in s svojem kraju in da jim je spet smiselno ostajati doma.

Ob tem se odpirajo vsaj tri možnosti za nastopanje na tržišču:

- ali z usmeritvijo celotne produkcije vina tega območja na že poznana in ustaljena tržišča;
- z usmeritvijo prodaje v vrsto manjših, a stalnejših odjemalcev, ki bi jim zagotavljali stalno dobavo vina z relativno stalno kvaliteto - seveda v poznanih mejah, ki jih kvaliteta vina dopušča;
- končno je tu mogoča še "mešana" strategija, to pomeni vezava dela proizvodnje na manjše, a stalne uporabnike in na običajno vinsko tržišče.

Fredlog odloka urbanističnega reda za območje Gorice predvideva: Za graditev novih objektov, rekonstrukcijo in adaptacijo, s katero se spreminjajo zunanosti in namen obstoječih objektov, veljajo naslednji splošni pogoji:

- dovoljena je graditev novih stanovanjskih objektov in vinskih kleti z dvokapnimi strehami in s pogojem, da se njihova višina prilagodi konfiguraciji terena, členjenosti okolja in gabaritu naselja.

Novo gradnje se izvajajo v treh področjih:

- a) področja vinskih kleti
- b) mešana področja
- c) stanovanjska področja

- d) vinske kleti se izvajajo le na osnovi tipskih projektov, ki so napravljeni tako, da upoštevajo tipiko področja
- obstoječe objekte je dovoljeno rekonstruirati v skladu s pogoji iz prejšnjega odstavka. Objekti, ki po dimenziji prese-gajo določila prvega odstavka, se rekonstruirajo na podlagi posebnih projektov
 - dovoljene so spremembe namena obstoječih objektov, če je nova projekcija v skladu z ustreznimi veljavnimi predpisi, namem-bnosti po urbanističnem programu ter z določili odloka
 - če je objekt grajen v strnjenem območju oz. območju, ki glede na sosednja razpoložljiva zemljišča, primerna za gradnjo objektov, dopušča gradnjo več objektov, je potrebno izdelati zašidalni načrt, ki urbanistično in komunalno ureja širši okoliš
 - objekti morajo biti odmaknjeni od lokalnih in nekategorizi-ranih cest najmanj tri metre, če to dopušča konfiguracija te-rena
 - najmanjši dovoljeni odmik od parcelne meje je 2 m
 - gospodarski in pomožni objekti morajo biti locirani skladno z njihovo funkcijo in podobo in morajo zagotavljati zaščito okolja
 - v naseljih, kjer je javni vodovod, mora biti vsaka zgradba, v kateri se uporablja voda, priključena nanj. Kjer javnega vodovoda ni, mora investitor urediti oskrbo z vodo v soglasju z mnenjem sanitarne inšpekcije
 - stanovanjska naselja na območju lendavskih goric se komunalno urejajo z javno kanalizacijo
 - v posameznih zaselkih in območjih vinskih kleti je investitor dolžan speljati odplake v greznico, ki mora biti urejena v skladu s prejšnjim soglasjem sanitarne inšpekcije
 - vsak objekt mora imeti trajno zagotovljen dovoz in dostop na javno cesto. Šteje se, da je zagotovljen dostop, če je lastnik ali upravljalec dal vsaj služnostno pravico za upora-bo dovoza.

Literatura in viri:

1. Zavod za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota;
Družbeni plan občine za obdobje 1981-1985.
2. Zavod za urbanizem Maribor; Urbanistični red za področje
Goric v občini Lendava.
3. Krajevni leksikon.
4. Sever Bela: Stanje in perspektive turizma v Pomurju,
Turistični vestnik 1969.
5. Prometni inštitut ŽG Ljubljana: Študija železniške povezave
med LR Madžarsko in SR Slovenije s progo Ormož-Murska Sobota-
Szentgothard, I. in II.del, Ljubljana 1980 in 1981.
6. Inštitut za geografijo, ZOTK Gibanje znanost mladini:
Mladinski socialno-geografski raziskovalni tabori v Prekmurju,
Ljubljana 1981 .
7. Sever Bela: Pomurje, Turistični vodnik.
8. Inštitut za geografijo: Anketiranje po krajevnih skupnostih
in naseljih 1979.
9. Popisi prebivalstva in gospodinjstev 1953, 1961, 1971, 1981.
10. Statistični podatki za leti 1976 in 1978.
11. Osnovni podatki SO Murska Sobota in Lendava o obrtnikih in
zdomcih.
12. Inštitut za geografijo: Osnovni podatki iz raziskave:
Razreševanje nerazvitosti v SV Sloveniji.

Seznam tabel

Stran

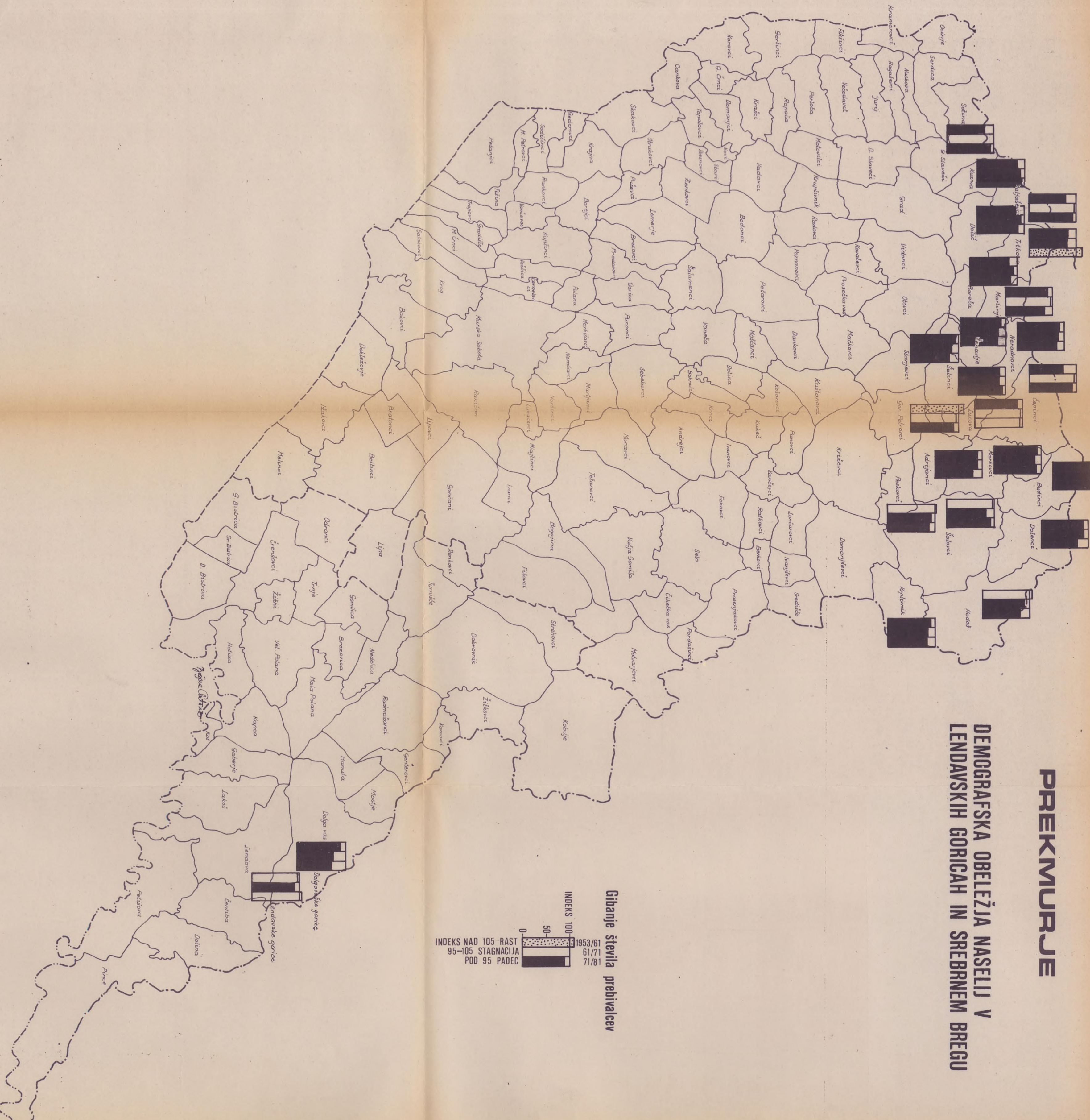
1. Kraji, kjer prebivalci naselij raziskanega območja obiskujejo trgovino, šolo in zdravnika	3
2. Osnovni demografski kazalci	4
3. Starostna struktura prebivalstva in indeks staranja prebivalstva	5
4. Aktivno prebivalstvo v primarni in sekundarni dejavnosti, število zdomcev ter število novogradenj med leti 1968 - 1978	6
5. Gibanje števila prebivalstva in gospodinjstev po krajevnih skupnostih	7
6. Kmetijske površine po katastrskih občinah	9
7. Obrtniki po naseljih (1980)	10
8. Promet potnikov v mednarodnem in obmejnem prometu na mejnih prehodih Dolga vas v letih 1979, 1980, 1981	11

Seznam kart

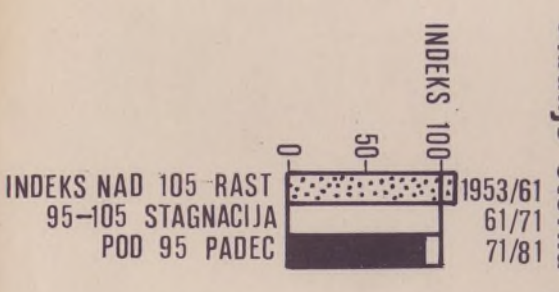
1. Izbaba zemlje po kategorijah in njeno spreminjanje
2. Demografska obeležja naselij v Lendavskih gorinah in Srebrnem bregu
3. Nekateri elementi infrastrukturne opremljenosti naselij Lendavskih gorin in Srebrnega brega

PREKMURJE

DEMOGRAFSKA OBELEŽJA NASELIJ V LENDAVSKIH GORICAH IN SREBRNEM BREGU

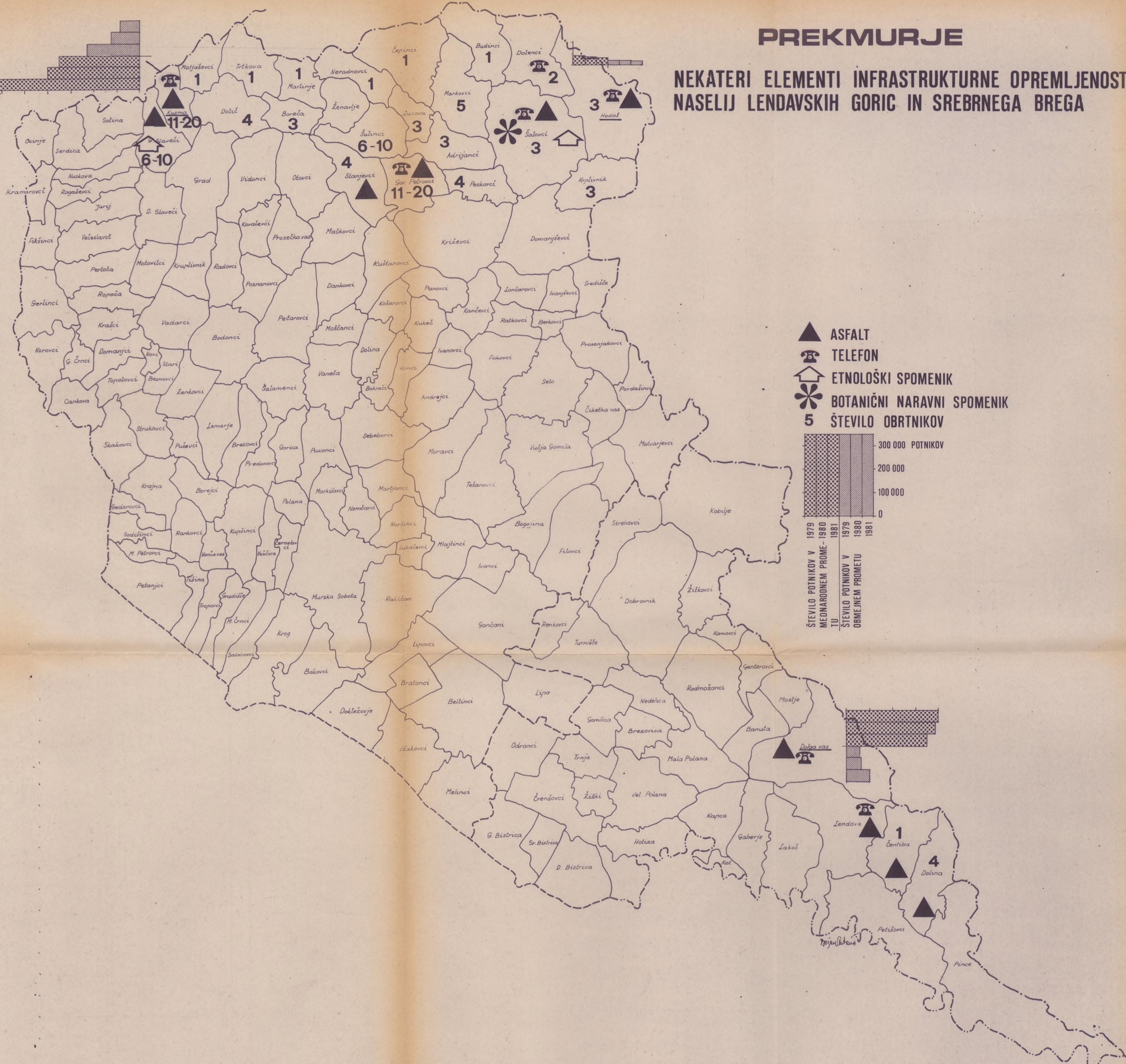

Gibanje števila prebivalcev

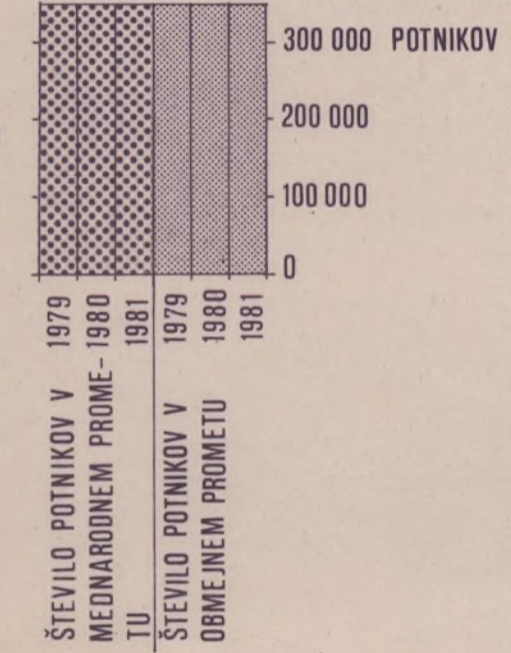

PREKMURJE

NEKATERI ELEMENTI INFRASTRUKTURNE OPREMLJENOSTI NASELIJ LENDAJSKIH GORIC IN SREBRNEGA BREGA

- ASFALT
- TELEFON
- ETNOLOŠKI SPOMENIK
- BOTANIČNI NARAVNI SPOMENIK
- 5** ŠTEVILO OBRTNIKOV

PREKMURJE

IZRABA ZEMLJE PO KATEGORIJAH IN NJENO SPREMINJANJE

